

Toespraak Joost van Bodegom, voorzitter Stichting Herdenking 15 Augustus 1945 bij Indische Plaquette Tweede Kamer 2010

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Mevrouw de voorzitter, dank voor de gelegenheid de Indische gemeenschap wederom geboden om op deze plaats en op deze wijze stil te staan bij de geschiedenis en te herdenken.

Dames en heren!

Vandaag herdenken we de capitulatie van Japan, het einde van de Tweede Wereldoorlog en vooral onze slachtoffers uit die gruwelijke jaren in Zuid Oost Azië, Indië en Japan. Slachtoffers: omgekomen, gesneuvelde, vermoorde en gestorven meisjes en jongens, vrouwen en mannen, de doden die het einde van de oorlog niet hebben gehaald...

Letterlijk is een slachtoffer natuurlijk een offerdier maar als tweede betekenis geeft Van Dale: iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen zwaar wordt getroffen. Daarbij valt allereerst te denken aan de doden zelf maar bovendien aan de nabestaanden, echtgenotes(n), ouders en kinderen. Maar zijn alle mensen of de meeste mensen die de oorlog hebben meegemaakt daarmee ook oorlogsslachtoffers geworden? Ik meen te mogen stellen dat dit niet het geval is. Toch lijkt er hier en daar een tendens te ontstaan om alle mensen die bijvoorbeeld een beroep doen op onze oorlogswetten, dat etiket op te plakken. Bij het ministerie van VWS en bij de PUR in Leiden spreken wij al jaren lang over niet meer over slachtoffers maar over oorlogsgetroffenen. What's in a name? Oorlogsgetroffenen, althans zeer velen onder hen, vinden het, terecht naar mijn mening, denigrerend om als slachtoffer door het leven te moeten. Een beroep te moeten doen op de wetten was voor velen die een pensioen of een uitkering ontvangen, waar zij recht op hebben, al beladen genoeg.

Vijfenzestig jaar geleden was het dus zover. Tijd om het herdenken van de oorlog nu maar met pensioen te sturen? Ik kom daar straks nog even op terug. Eerst zou ik op deze plek een lied willen opzeggen, of misschien wel even zingen, dat wij vrij snel na de meidagen van 1940 in Indië leerden en uit volle borst zongen. Om onze landgenoten in Nederland, of liever Holland zoals we toen algemeen zeiden, een hart onder de riem te steken. Om hen maar ook ons zelf moed in te zingen.

Eens komt de dag, dat Neerland zal herrijzen
Eens slaat het uur dat Neerland weer zal staan
Vrij onafhankelijk geschaard om zijn Vorstinne
Houdt goede moed die dag breekt spoedig aan

Neerland herrijst en zijn fiere Vorstin
Haalt het met liefde en vreugde weer in

Als vier, vijf, zes of meerjarigen wisten we natuurlijk helemaal niet wat Neerland betekende en ook andere woorden in de tekst vroegen om verduidelijking. Maar zo leefden wij mee...

Ook op andere wijze dachten we overigens van dag tot dag mee met de bewoners van het vaderland en steunden hen waar we konden. Een bewijs van het laatste was o.a. het Spitfire Fonds dat aluminium en geld inzamelde om jachtvliegtuigen te laten bouwen.

Andersom, na de oorlog, was het voor de Indische gemeenschap hier in Nederland na de oorlogsjaren in Indië dikwijls tandenknarsen. Helaas is dat voor sommigen nog steeds zo. Tot die leden van de Indische gemeenschap zou ik na 65 jaar willen zeggen: als het echt niet meer te houden is, zoek en vindt in de wereld een land waar wij het beter zouden hebben dan hier. Voor de meest kwetsbaren onder ons is getracht zo goed mogelijk te zorgen en gelet op de recent verschenen literatuur over de wetten BP, de WUV en de WUBO heeft Nederland het in Europa en de rest van de wereld niet slecht gedaan. Afgezien van de lange duur, naar mijn mening het gevolg van onkunde, onbekend maakt onbemind, en niet van politieke spelletjes met en over leed zoals sommigen ons willen doen geloven. Maar daarover moet ieder zijn eigen oordeel maar vellen. Ik meen te mogen constateren dat de meesten van ons zich toen en nu nog steeds niet hebben laten kisten. Ik stel bovendien vast dat ik nog nooit zo'n fraaie 14, 15 en 16 augustus heb meegemaakt als dit jaar. Vandaag onze herdenking in de hal van de Tweede Kamer, morgen in het World Forum en bij het Indisch monument, en overmorgen, als kers op het ijsje, de opening van het Indisch Herinneringscentrum Bronbeek. Wat wil je nog meer?

Wat ik nog meer zou willen is een Lieu des Memoires in Indonesië zelf, een instituut vergelijkbaar met de herinneringsplekken in Nederland. Juist daar kan er meer dan elders recht worden gedaan aan die drie en meer miserabele jaren in de tropen. Een volgend project begint bij mij op te doemen. Op Midden Java zijn plekken genoeg die daarvoor en voor het vast leggen van de Indonesische oorlogsgeschiedenis een prachtig decor zouden kunnen vormen.

Verder zou er nog meer aandacht moeten komen om historici en andere wetenschappers bij te werken wat de Indische geschiedenis betreft, zodat er beter begrip kan ontstaan voor termen als interneringskampen en Jappenkampen, om maar een paar voorbeelden te noemen.

Wat ik met deze simpele voorbeelden wil aangeven is dat er voor mij, en ik hoop voor vele anderen, nog geen sprake van kan zijn om na 65 jaar over pensioen van de herdenking van de oorlog te denken. In tegendeel, op velerlei gebied en op talrijke manieren kunnen we het werk voortzetten.

